

Kwartaalmonitor Industrie

Eerste kwartaal 2017

Producenten boeken omzetgroei met dubbele cijfers

- Industrie
- Voedings- en genotmiddelenindustrie
- Aardolie-, chemische, farmaceutische, rubber- en kunststofproductenindustrie
- Basismetaal- en metaalproductenindustrie
- Elektrotechnische en machine-industrie
- Transportmiddelenindustrie
- Overige industrie

De omzet in de Nederlandse industrie steeg in het eerste kwartaal van 2017. Producenten behaalden 10,3 procent meer omzet dan in het eerste kwartaal van 2016. Binnen Nederland ging de omzet met 11 procent omhoog, buiten Nederland met 10 procent. Ook de gemiddelde industriële dagproductie groeide, voor het zesde kwartaal op rij. Het producentenvertrouwen is het hoogst in negen jaar en industriële ondernemers verwachten een toename van de personeelssterkte.

Kerncijfers Industrie

	2015		2016			2017
	IV	I	II	III	IV	I
Industrie						
productie	2,4	1,9	2,4	2,5	3,2	3,5
omzet	-0,3	-3,5	-5,8	-3,2	1,1	10,3
prijzen	-7,0	-6,2	-7,3	-3,4	2,5	10,3
faillissementen	87	93	92	79	101	64

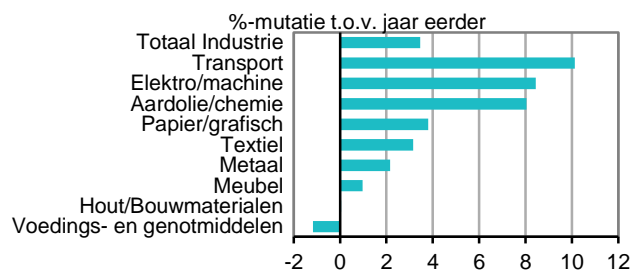
Bron: CBS

Industrie

Productie industrie stijgt opnieuw

Gecorrigeerd voor werkdagen nam de productie in januari tot en maart 2017 met 3,5 procent toe ten opzichte van een jaar eerder. De ontwikkeling was in het eerste kwartaal alleen negatief voor de voedings- en genotmiddelenindustrie. De stijging was het hoogst in de transportmiddelenindustrie (+10,1 procent) doordat producenten in de auto- en aanhangwagenindustrie de productie met 14,4 procent hebben opgeschroefd. Ook steeg de productie aanzienlijk in de elektrotechnische en machine-industrie (+8,4 procent). In de aardolie-, chemische, farmaceutische, rubber- en kunststofproductenindustrie steeg de productie met 8,0 procent. De voornaamste productiestijging binnen deze branche vond plaats in de chemische industrie (+10,5 procent); in de farmaceutische industrie lag de productie lager dan een jaar eerder (-2,7 procent).

Productievolume per gemiddelde werkdag, industriebranches

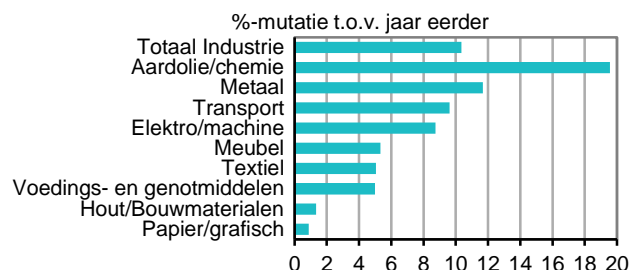
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzetontwikkeling en index (2010=100)

Forse omzetstijging industrie

Vorig kwartaal steeg de omzet voor het eerst in negen kwartalen weer. Dit kwartaal was de omzetontwikkeling met 10,3 procent nog steviger. De omzetontwikkeling was positief in de aardolie, chemische, farmaceutische en rubber- en kunststofproductenindustrie (19,5 procent). In deze branche boekten de bedrijven in de aardolie-industrie 33,8 procent meer omzet, in de chemische industrie 18,2 procent meer. Ook in de basismetaal- en metaalproductenindustrie (11,7 procent) en de transportmiddelenindustrie (9,6 procent) nam de omzet toe. De omzet in de elektrotechnische en machine-industrie steeg voor het eerst sinds het eind van 2015, met 8,7 procent.

Omzet, industriebranches

Bron: CBS

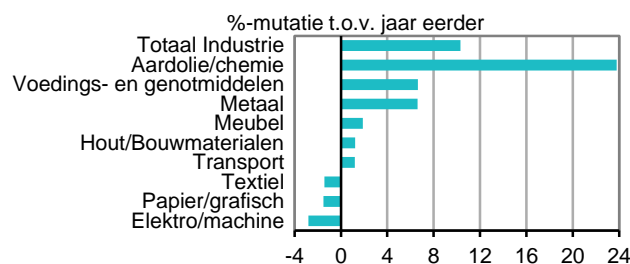
[Niiverheid; productie en omzetontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

Aardolieprijzen blijven hoog

De afzetprijzen in de gehele industrie lagen in januari tot en met maart 10,3 procent hoger dan in dezelfde periode in 2016. Zowel binnen als buiten Nederland waren de prijsstijgingen bijna gelijk. De grootste prijsstijging was in februari met 11,5 procent. Vooral de prijzen in de aardolie-industrie waren dit kwartaal fors hoger: 53,9 procent. Ook de prijzen in de chemische industrie en de basismetaalindustrie gingen omhoog. Zowel in de aardolie-industrie als in de chemische industrie beïnvloedt de prijs van ruwe aardolie het prijsverloop sterk. In de basismetaalindustrie was er meer vraag naar basismetalen en waren de voorraden relatief laag. In veel Europese landen stegen de afzetprijzen ook in het eerste kwartaal, waarbij België met een stijging van 13,2 procent koploper was.¹

¹ Bron: Eurostat

Afzetprijzen, industriebranches

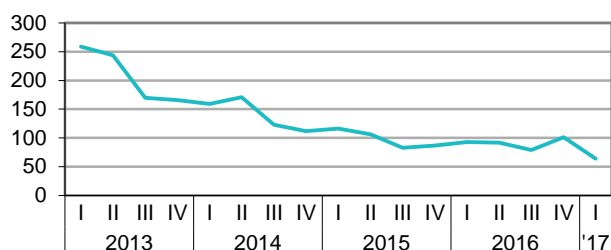
Bron: CBS

[Statline: Producentenprijsindex](#)

Aantal faillissementen gedaald

In het eerste kwartaal 2017 werden in de industrie 64 faillissementen uitgesproken; minder dan in de afgelopen jaren en het aantal lag ruim 31 procent lager dan een jaar eerder. Vooral in de metaalproductenindustrie waren er minder faillissementen in vergelijking met een jaar eerder (13 tegen 24). Ook in de meubelindustrie was sprake van een daling. In het eerste kwartaal werden in deze deelbranche vijf faillissementen uitgesproken, terwijl de teller een jaar eerder op elf stond.

Aantal faillissementen, totale industrie

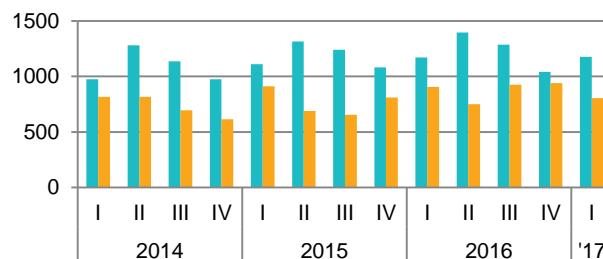
Bron: CBS

[Statline: Uitgesproken faillissementen](#)

Meer starters, minder stoppers

In het eerste kwartaal van 2017 zijn er iets minder dan 1200 bedrijven opgericht in de industrie. Dat is een stijging van ongeveer een half procent op jaarbasis. Verder zijn er 805 bedrijven opgeheven. In vergelijking met het eerste kwartaal van 2016 is dat 11 procent minder. De meeste oprichtingen in de industrie (92 procent) betreffen bedrijven met één werkzame persoon. Bij de opheffingen ligt dit percentage (86 procent) iets lager. Aan het eind van het eerste kwartaal waren er 61385 bedrijven actief in de industrie. Dat is ruim 2 procent meer dan het jaar ervoor.

Aantal oprichtingen en opheffingen, totale industrie

Bron: CBS

■ Oprichtingen ■ Opheffingen

[Bedrijven; oprichtingen, bedrijfsgrootte, rechtsvorm, SBI 2008](#)

[Bedrijven; opheffingen, bedrijfsgrootte, rechtsvorm, SBI 2008](#)

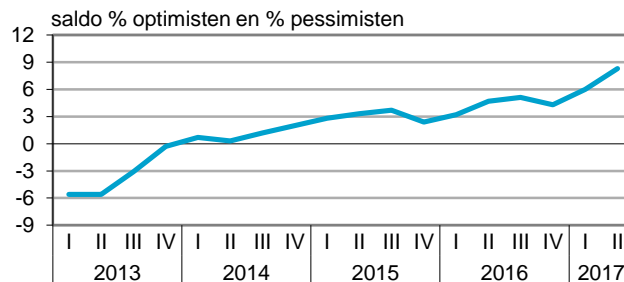
Verdere toename producentenvertrouwen

Het vertrouwen van industriële ondernemers is net als in het voorgaande kwartaal gegroeid. De stemmingsindicator voor ondernemers komt aan het begin van het tweede kwartaal 2017 uit op 8,3: het hoogste niveau sinds maart 2008. Sinds begin 2014 overheerst het positieve sentiment onafgebroken.

Het producentenvertrouwen is samengesteld uit drie deelindicatoren: de verwachte bedrijvigheid, het oordeel over de orderpositie en het oordeel over de voorraden. De toename van het vertrouwen is met name te danken aan de verbetering van de verwachte bedrijvigheid en de oordelen over de orderpositie. Het oordeel over de voorraden is nauwelijks veranderd ten opzichte van het vorige kwartaal.

Aan het begin van het tweede kwartaal bedroeg de bezettingsgraad van de productie-installaties 82,8 procent, tegen 81,3 aan het begin van het eerste kwartaal.

Producentenvertrouwen

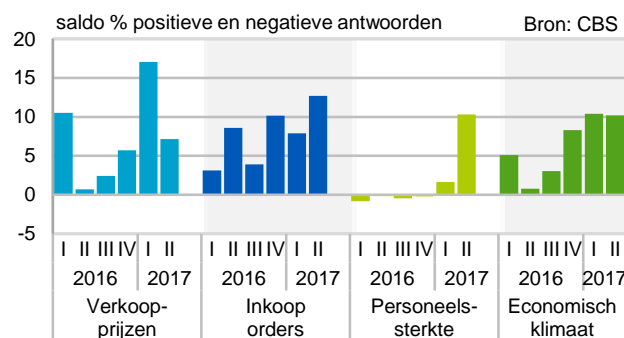
Bron: CBS

[Producentenvertrouwen; stemmingsindicator van de industrie](#)

Ondernemers verwachten toename personeelssterkte

Per saldo verwacht 10 procent van de ondernemers in het tweede kwartaal 2017 een toename van de personeelssterkte. In vergelijking met de afgelopen kwartalen zijn ondernemers positiever gestemd over dit onderwerp. De toename van de personeelssterkte gaat naar verwachting van ondernemers in het tweede kwartaal gepaard met een groei van het aantal inkooporders. Per saldo verwacht 13 procent van de industriële ondernemers een toename. De verwachtingen voor het economisch klimaat zijn in de industrie met een saldo van +10 eveneens positief. Ook verwachten ondernemers in het tweede kwartaal een toename van de verkoopprijzen. Per saldo verwacht 7 procent dit. Het sentiment in de industrie is in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar verbeterd.

Verwachtingen

Bron: CBS

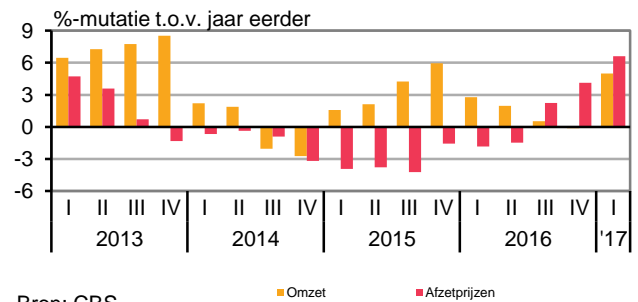
[Conjunctuurenquête Nederland](#)

Voedings- en genotmiddelenindustrie

Afzetprijzen voedings- en genotmiddelenbranche stijgen verder

In het eerste kwartaal van 2017 lagen de afzetprijzen in de voedings- en genotmiddelenindustrie 6,6 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit is het derde kwartaal op rij met stijgende afzetprijzen. Op de binnenlandse markt stegen de prijzen 7,2 procent ten opzichte van 2016. De stijging op de buitenlandse markt was met 6,0 procent minder groot. In de voedingsmiddelenindustrie stegen de prijzen op zowel de binnen- als de buitenlandse markt. Voor de drankenindustrie was de stijging op de binnenlandse markt met 7,5 procent groter dan de stijging van 3,5 procent op de buitenlandse markt.

Omzet, afzetprijzen

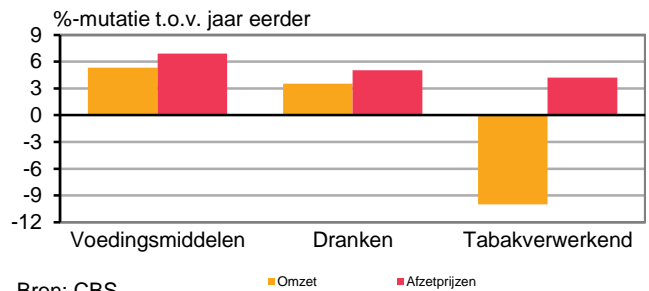
Bron: CBS

Productenprijsindex; afzetprijzen, bedrijfstak SBI 2008

Omzet voedingsmiddelenindustrie stijgt weer

In de voedings- en genotmiddelenindustrie nam de omzet in het afgelopen kwartaal toe met 5,0 procent op jaarbasis. In de tabaksindustrie kromp de omzet met 10,0 procent. In de voedingsmiddelenindustrie kwam de omzet 5,3 procent hoger uit, in de drankenindustrie steeg de omzet in het eerste kwartaal met 3,5 procent. De afzetprijzen stegen in de voedingsmiddelenindustrie met 6,9 procent ten opzichte van het jaar ervoor. In de drankenindustrie was er een prijsstijging van 5,0 procent.

Deelbranches: omzet, afzetprijzen

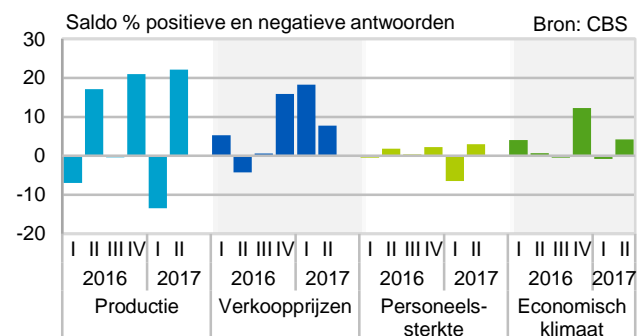
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Positieve verwachtingen voedings- en genotmiddelenindustrie

Volgens per saldo 22 procent van de ondernemers in de voedings- en genotmiddelenindustrie zal de productie in het tweede kwartaal hoger uitkomen dan in het voorafgaande kwartaal. De verbetering ten opzichte van het vorige kwartaal is deels toe te schrijven aan een seizoenseffect, maar ook ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2016 verbeterd de productieverwachting. Per saldo verwacht 3 procent van de ondernemers een toename van de personeelssterkte. De verwachting voor het economisch klimaat is met een saldo van +4 licht positief. Per saldo verwacht 8 procent van de ondernemers de verkoopprijzen te verhogen.

Verwachtingen

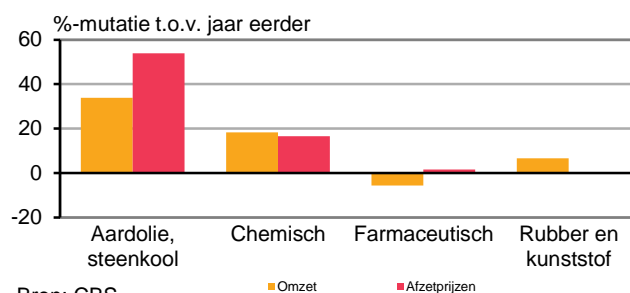
Conjunctuurenquête Nederland

Aardolie-, chemische, farmaceutische, rubber- en kunststofproductenindustrie

Buitenlandse omzet farmaceutische industrie in de min

De omzet van farmaceuten nam in het eerste kwartaal van 2017 met 5,6 procent af op kwartaalbasis. Binnen Nederland boekten farmaceuten meer omzet (+29,7 procent), buiten Nederland daalde de omzet met 13,8 procent. Zowel in de aardolie-industrie als in de chemische industrie werd in het eerste kwartaal fors meer omzet geboekt. Binnen Nederland was de omzetgroet het sterkst. Ook de afzetprijzen gingen omhoog, met name in de aardolie-industrie. De rubber- en kunststofproductenindustrie eindigde het eerste kwartaal ook in de plus met vrijwel gelijkblijvende afzetprijzen.

Deelbranches: omzet, afzetprijzen

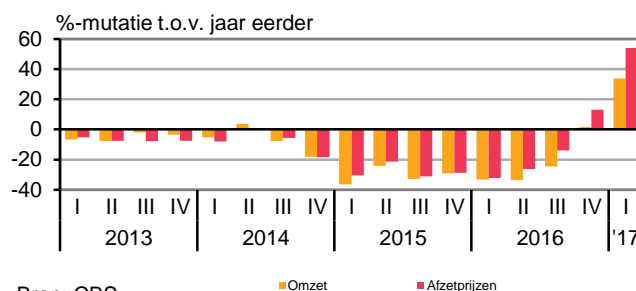
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Grootste toenames in de aardolie-industrie

De ontwikkeling van de omzet in de aardolie-industrie droeg dit kwartaal substantieel bij aan de stijgende lijn van de totale industrie. In januari tot en met maart nam de omzet zowel in binnen- als in het buitenland toe met respectievelijk 51,2 en 23,9 procent op kwartaalbasis. Vooral de stijging van de prijs van ruwe aardolie veroorzaakte de toename. De afzetprijzen zijn dit kwartaal met 53,9 procent gestegen. De prijzen binnen Nederland stegen minder hard dan die voor de buitenlandse markt. In februari was de prijsstijging het hoogst: ruwe aardolie was op jaarbasis 74 procent in prijs gestegen. In maart 2017 kostte een vat North Sea Brent olie 49 euro. Dat was 38 procent meer dan een jaar eerder.

Aardolie-industrie: omzet, afzetprijzen

Bron: CBS

Productenprijsindex; afzetprijzen, bedrijfstak SBI 2008

Sentiment is positief

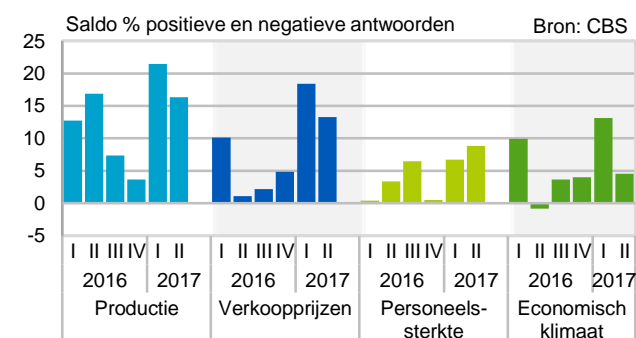
Per saldo voorziet 16 procent van de ondernemers een productiegroei in het tweede kwartaal. Daarmee zijn ondernemers in hun productieverwachtingen nagenoeg even positief gestemd als in dezelfde periode vorig jaar (+17 procent).

De afzetprijzen van de raffinaderijen en de chemische industrie zullen volgens per saldo 13 procent van de ondernemers de komende maanden stijgen.

Verder verwacht per saldo 5 procent van de ondernemers een verbetering van het economisch klimaat in april, mei en juni. In dezelfde periode vorig jaar was het aantal ondernemers dat een verbetering van het economisch klimaat verwachtte nagenoeg even groot als het aantal dat een verslechtering voorzag.

De vooruitzichten voor de werkgelegenheid zijn eveneens gunstig. Per saldo verwacht 9 procent van de ondernemers een groei van de personeelssterkte in de komende maanden.

Verwachtingen

Bron: CBS

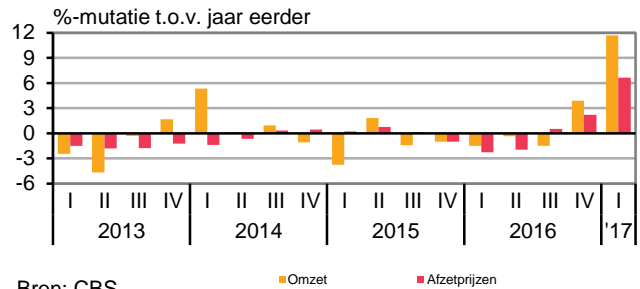
Conjunctuurenquête Nederland

Basismetaal- en metaalproductenindustrie

Omzet fors toegenomen

In de basismetaal- en metaalproductenindustrie nam de omzet het eerste kwartaal van 2017 met 11,7 procent toe ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. De grootste bijdrage aan de groei kwam van de buitenlandse markt (+16,4 procent), maar ook binnen Nederland nam de omzet in deze branche toe (+5,5 procent). De afzetprijzen stegen het eerste kwartaal met 6,6 procent. In het binnenland stegen de prijzen minder hard (+5,5 procent) dan op de buitenlandse markt (+8,1 procent).

Omzet, afzetprijzen

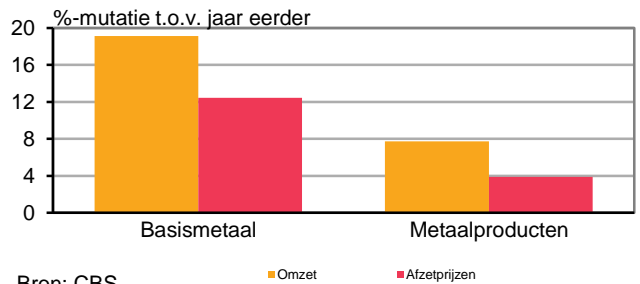
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Omzet basismetaalindustrie klimt verder uit dal

De omzet in de basismetaalindustrie nam in het eerste kwartaal 2017 op jaarbasis met 19,1 procent toe. Op de binnenlandse markt steeg de omzet met 20 procent, in het buitenland nam de omzet met 18,9 procent toe. Deze omzetgroei was de grootste sinds het derde kwartaal van 2011. Zowel in Nederland (+9,9 procent) als op de buitenlandse markt (+13,7 procent) stegen de prijzen. In de metaalproductenindustrie groeide de omzet in het eerste kwartaal met 7,8 procent. De buitenlandse omzet (+14,2 procent) nam in deze branche meer toe dan in Nederland zelf (+2,5 procent). Deze omzetgroei was de grootste in zes jaar. In het binnenland stegen de prijzen harder (+4,5 procent) dan op de buitenlandse markt (+2,6 procent).

Deelbranches: omzet, afzetprijzen

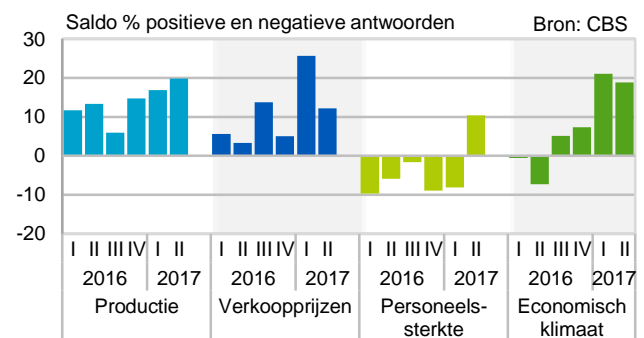
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Toename personeelssterkte verwacht

In de metaalindustrie zijn de verwachtingen met betrekking tot de personeelssterkte voor het eerst in drie jaar positief. Per saldo verwacht 10 procent van de ondernemers een groei van het personeelsbestand. Volgens per saldo 20 procent van de ondernemingen in de metaalindustrie zal de productie in het tweede kwartaal naar verwachting stijgen. In vergelijking met dezelfde periode vorig jaar zijn ondernemers daarover nog positiever gestemd. Ook de verwachtingen voor het economisch klimaat zijn voor het tweede kwartaal gunstig. Vorig jaar werd per saldo nog een verslechtering van het economisch klimaat verwacht. Dit jaar voorziet per saldo 12 procent van de ondernemers een toename van de verkoopprijzen in het tweede kwartaal.

Verwachtingen

Conjunctuurenquête Nederland

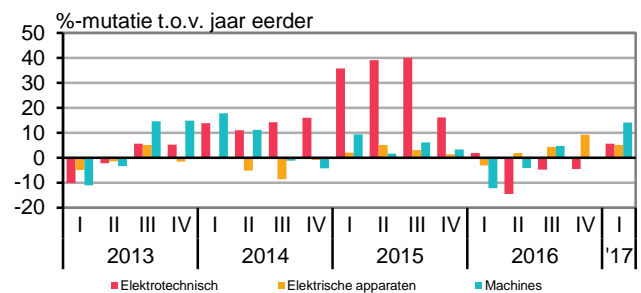
Elektrotechnische en machine-industrie

Omzet toegenomen in alle deelbranches

De omzet in de totaalbranche elektrotechnische industrie en de machine-industrie nam in het eerste kwartaal van 2017 met 8,7 procent toe vergeleken met vorig jaar. De omzet nam toe in alle drie de deelbranches. De omzetontwikkeling was voornamelijk fors in de machine-industrie (+14,1 procent). Hier steeg de buitenlandse omzet harder (+16 procent) dan die op de binnenlandse markt (+7,1 procent).

Na drie kwartalen van omzetafnames steeg de omzet in de elektrotechnische industrie afgelopen kwartaal met 5,6 procent. In de elektrische apparatenindustrie nam de omzet met 5,2 procent toe. In deze deelbranche stijgt de omzet op jaarbasis al vier kwartalen op rij.

Deelbranches: omzet

Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

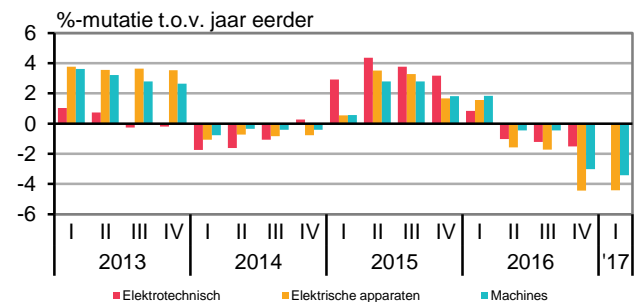
Prijzen gedaald

De afzetprijzen in de totaalbranche elektrotechnische industrie en de machine-industrie zijn in het eerste kwartaal van 2017 gedaald met 2,8 procent.

De grootste prijsdaling deed zich wederom voor in de elektrische apparatenindustrie (-4,4 procent), gevolgd door de machine-industrie (-3,4 procent). In de elektrotechnische industrie bleven de prijzen nagenoeg gelijk.

In alle drie de deelbranches namen de prijzen op de buitenlandse markt af. De grootste prijsdaling op deze markt deed zich voor in de elektrische apparatenindustrie (-7,1 procent), gevolgd door de machine-industrie (-5,6 procent). In de elektrotechnische industrie daalden de prijzen op de buitenlandse markt met 0,4 procent. De prijzen op de binnenlandse markten stegen in alle deelbranches.

Deelbranches: afzetprijzen

Bron: CBS

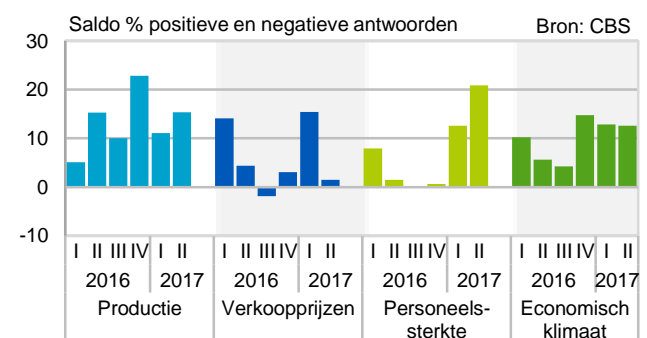
Productenprijsindex; afzetprijzen naar bedrijfstak SBI 2008, 2010=100

Verdere toename personeelssterkte verwacht

In de elektrotechnische industrie en machine-industrie zijn de verwachtingen voor het tweede kwartaal 2017 gunstig. Net als in het tweede kwartaal van vorig jaar verwacht per saldo 15 procent van de ondernemers een toename van de productie. Per saldo verwacht 21 procent van de ondernemers een toename van de personeelssterkte. In het afgelopen kwartaal was deze verwachting al aanzienlijk verbeterd en ook nu is de verwachting met betrekking tot de personeelssterkte duidelijk positiever dan in het afgelopen kwartaal.

Ook de verwachtingen voor het economisch klimaat zijn positief. De groep ondernemers die een verbetering van het economisch klimaat verwacht, is 13 procentpunt groter dan de groep die een verslechtering voorziet. Het aantal ondernemers dat een stijging van de verkoopprijzen verwacht, is een fractie groter dan het aantal ondernemers dat prijsdalingen voorziet.

Verwachtingen

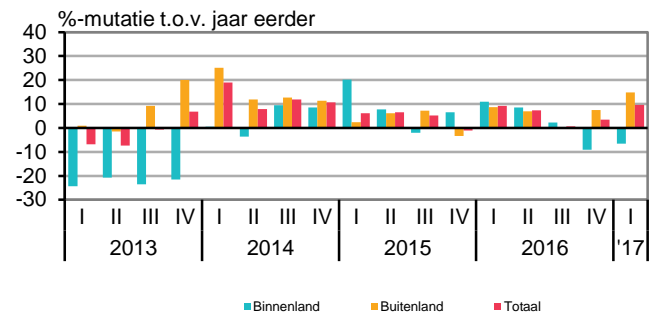
Conjunctuurenquête Nederland

Transportmiddelenindustrie

Transportmiddelenindustrie stevig in de plus

De omzet in de transportmiddelenindustrie steeg in het eerste kwartaal van 2017 met 9,6 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dit komt doordat transportmiddelenproducenten meer omzet genereerden in het buitenland (+ 14,8 procent). Aan de positieve omzetontwikkeling in het buitenland droegen voornamelijk de producenten van auto's en aanhangwagens bij. Op de binnenlandse markt daalde de omzet in de transportmiddelenindustrie met 6,6 procent. De groep producenten van overige transportmiddelen noteerde een forse omzetzdaling (-12,5 procent) in het binnenland, net als in de voorgaande twee kwartalen. De prijzen stegen in de gehele transportmiddelenindustrie zowel binnen als buiten Nederland, met respectievelijk 1,1 en 1,2 procent

Omzet, binnen- en buitenland

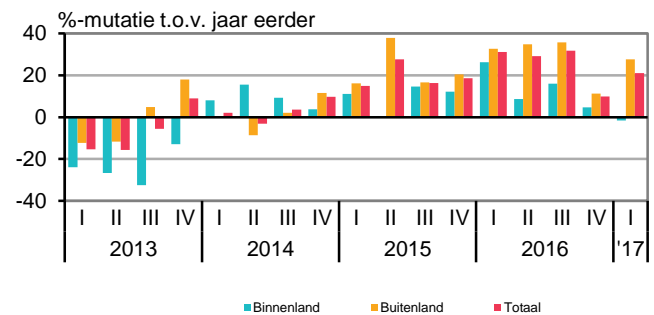
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Omzet auto-industrie blijft stijgen

In de auto-industrie steeg zowel de totale als de buitenlandse omzet op jaarbasis voor het elfde kwartaal op rij. De totale omzet steeg in het eerste kwartaal met 21,1 procent door een omzetgroei op de buitenlandse markt (+27,6 procent). De omzetontwikkeling was in het buitenland voornamelijk fors in januari (+56,4 procent). Binnen Nederland lag de omzet voor het eerst sinds eind 2013 lager dan een jaar eerder (-1,6 procent). Dit komt doordat autoproducenten in februari (-8,8 procent) en maart (-1,2 procent) op jaarbasis minder omzet genereerden op de binnenlandse markt. De afzetprijzen in de auto-industrie stegen met 1,3 procent in het binnenland en met 1,1 procent in het buitenland.

Auto-industrie: omzet, binnen- en buitenland

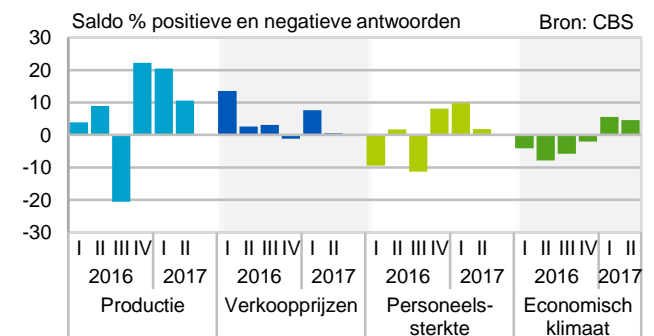
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Verwachtingen minder positief dan vorig kwartaal

Per saldo verwacht 11 procent van de ondernemers in de transportmiddelenindustrie een toename van de productie. Dit is het derde kwartaal op rij dat ondernemers positief zijn over de productieverwachtingen. Wel neemt het aantal ondernemers dat positief is per saldo iets af. Verder verwacht per saldo 2 procent van de ondernemers een toename van de personeelssterkte in het tweede kwartaal. Ondernemers verwachten in het tweede kwartaal nauwelijks verandering van de verkoopprijzen. Door per saldo 5 procent van de ondernemers wordt in het tweede kwartaal van 2017 een verbetering van het economisch klimaat verwacht. Over het algemeen valt op dat de verwachtingen iets minder positief zijn dan in het voorgaande kwartaal.

Verwachtingen

Conjunctuurenquête Nederland

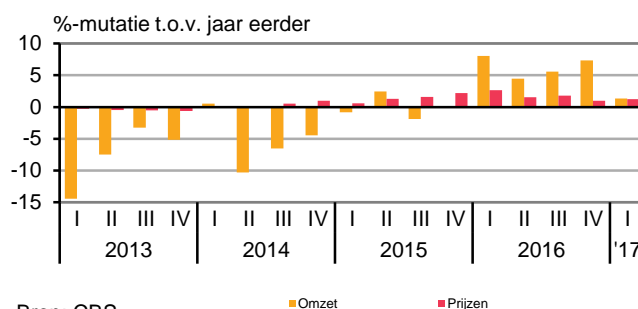
Overige industrie

Hout- en bouwmaterialenindustrie

De omzet in de hout- en bouwmaterialenindustrie nam in het eerste kwartaal van 2017 met 1,3 procent toe op jaarbasis. De ontwikkelingen op de binnenlandse en buitenlandse markt gaan met een omzetgroei van respectievelijk 1,3 en 1,4 procent vrijwel gelijk op. Van de twee deelbranches groeide de totale omzet van de bouwmaterialenindustrie (+1,6 procent) iets harder dan de houtindustrie (+1,2 procent).

De prijzen waren het eerste kwartaal 1,2 procent hoger dan vorig jaar. De houtindustrie was voornamelijk de aanjager van deze prijsstijging, met een plus van 1,8 procent.

Omzet, afzetprijzen

Bron: CBS

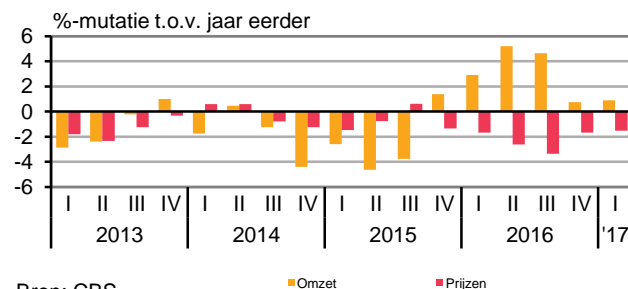
Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Papierindustrie en grafische industrie

De omzet in de papier- en grafische industrie nam in de eerste drie maanden van 2017 met 0,9 procent toe. De stijging in de papierindustrie betrof 1,9 procent. Buiten Nederland steeg de omzet bij de papierproducenten met 2,8 procent. De grafische industrie kende daarentegen een omzetsdaling van 1,3 procent. In deze deelbranche daalde de omzet op de binnenlandse markt met 1,6 procent en op de buitenlandse markt met 0,7 procent.

De prijzen daalden in beide deelbranches. De papierindustrie en de grafische industrie kenden respectievelijk een prijsdaling van 1,6 en 1,4 procent.

Omzet, afzetprijzen

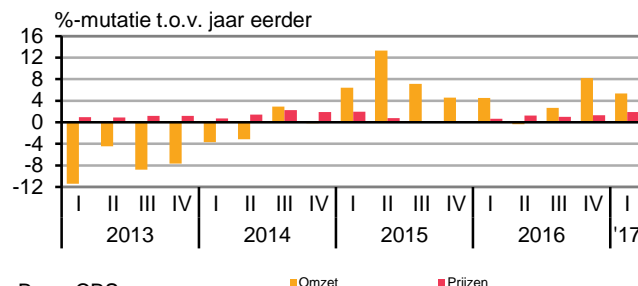
Bron: CBS

Nijverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Meubelindustrie

De meubelindustrie noteerde in het eerste kwartaal van 2017 een omzetgroei van 5,3 procent ten opzichte van vorig jaar. De binnenlandse omzet kende met 6,4 procent een sterkere groei dan de buitenlandse omzet met 2,6 procent. In de meubelindustrie stegen de afzetprijzen met 2,6 procent in het binnenland ten opzichte van een daling van 0,2 in het buitenland. Gemiddeld was sprake van een prijsstijging van 1,9 procent.

Omzet, afzetprijzen

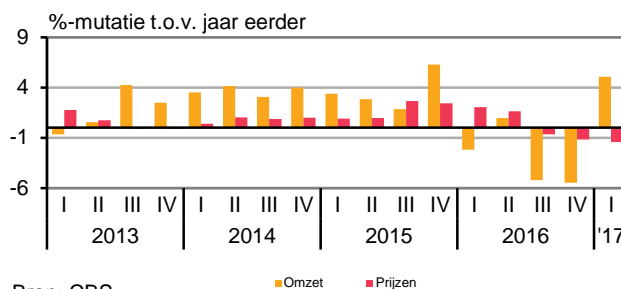
Bron: CBS

Nijverheid productie en omzet, ontwikkeling en index (2010=100)

Textiel-, kleding- en leerindustrie

De textiel-, kleding- en leerindustrie kende in het eerste kwartaal van 2017 een omzettoename van 5,1 procent op jaarbasis. De groei op de binnenlandse markt (+5,8 procent) was hoger dan die op de buitenlandse markt (+4,7 procent). Het binnenlandse groeicijfer was voornamelijk te danken aan de textielbranche, die binnen Nederland een plus van 7,1 procent noteerde. De kleding- en leerindustrie deden het beter op de buitenlandse markt en noteerden daar een omzetgroei van respectievelijk 12,1 en 25,1 procent. Over de drie deelbranches heen was er een prijsdaling van gemiddeld 1,4 procent.

Omzet, afzetprijzen

Bron: CBS

[Niiverheid; productie en omzet, ontwikkeling en index \(2010=100\)](#)

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van de cijfers die op 22 mei 2017 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar; deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden. Indien dit wel het geval is, staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Colofon

Tekst Sector Bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Datum 22 mei 2017

Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)

Telefonisch: 088 5707070

Media:

CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl

Telefonisch: 070 3374444

De staat van het MKB

Op zoek naar cijfers voor het midden- en kleinbedrijf? Behoeftte aan uitsplitsingen naar bedrijfsleeftijd, mate van groei, bedrijfsgrootte of bedrijfstak binnen het MKB? Bezoek dan www.staatvanhetmkb.nl en volg [@staatvanhetmkb.nl](https://twitter.com/staatvanhetmkb.nl) op Twitter.